

De grauwe klauwier herken je aan zijn haakbek en zwarte masker. Foto: Wim Dirckx

De natuur kreeg in De Luysen alle kansen en greep die met beide handen. Foto: Vilda/Yves Adams

Luxeproblemen in het wilde oosten

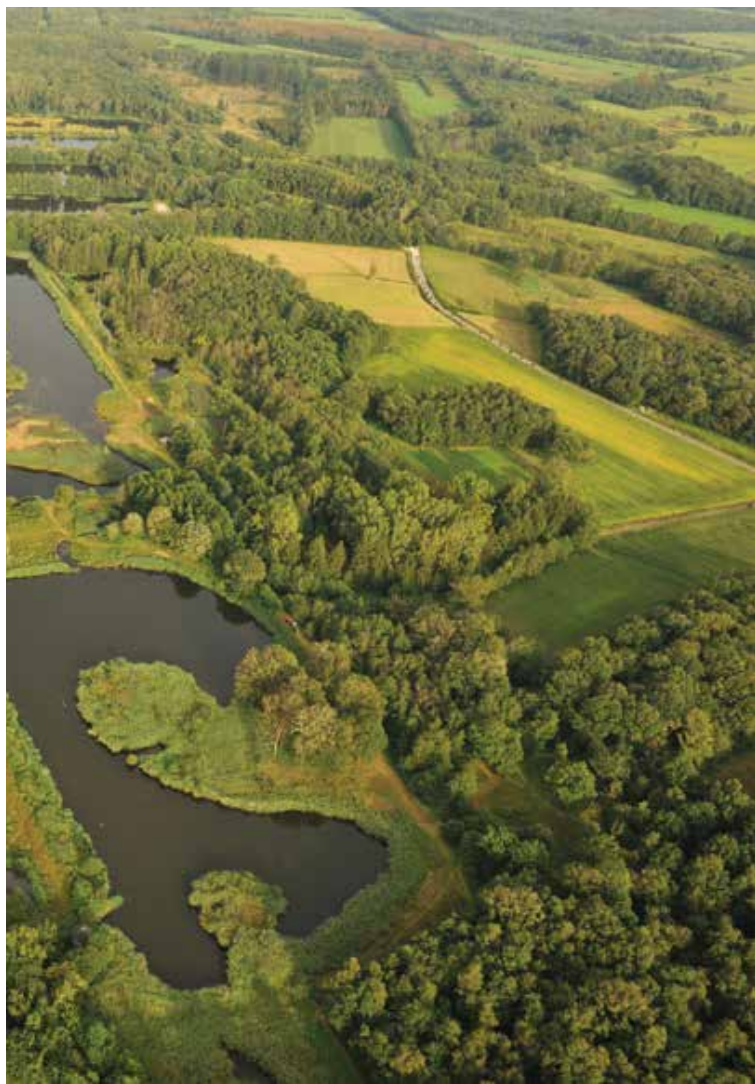
Wilde, uitgestrekte natuur in Vlaanderen. Het lijkt een onhaalbare droom. Maar ver in het oosten van Limburg komt die langzaam uit. Daar ligt het Kempenbroek, een grensoverschrijdende keten van natuurgebieden met duizenden hectaren moerassen, open vlaktes en dichte bossen. **Tekst: Joris Gansemans**

Het grenspark Kempenbroek is uitgestrekt. Dat zorgt voor luxeproblemen. Hoe lang moet je blijven? Een dag? Een week? Er valt zoveel te doen. Alleen al door het Vlaamse deel van Kempenbroek loopt een langeafstandswandelpad van 104 km. Ook wie liever fietst, oerrunderen spot of rust zoekt, kan hier dagen doorbrengen. Ik kies voor fietsen en wandelen.

Mijn tocht begint in het Smeetshof in Bocholt, vlak aan de Nederlandse grens. Ik parkeer mijn fiets aan de Smeetshoeve. De wandeling voert me door bossen en weilanden. Opvallend zijn de uitgestrekte en ontoegankelijke moerassen, die vanaf 2003 zijn hersteld. In het Smeetshof leven bevers, en er zijn beelden gemaakt van otter en wilde kat. Niet toevallig kwam wolvin Naya hier ons land binnen.

Van Smeetshoeve naar Mariahof

Ik fiets verder, van de Smeetshoeve naar het Mariahof, een klein bezoekerscentrum. Daar heb ik afgesproken met René Moors en Leo Corstjens, twee vrijwilligers van Natuurpunt. De natuurgebieden waar ze gangmakers zijn, liggen broederlijk naast elkaar: Sint-Maartensheide en De Luysen.

Boven: Hier leeft de enige vrije populatie edelherten in Vlaanderen. Foto: Vilda/Lars Soenink
Onder: Bevers kunnen hier meebouwen aan wildernisnatuur. Foto: Wim Dirckx

“Van oudsher heeft Sint-Maartensheide veel kleinschalige landschapselementen: houtkanten, struwelen en poelen”, zegt Leo. “Die hebben we beschermd en we legden nieuwe aan. Beheren doen we samen met landbouwers.” Het resultaat? Een gevarieerd landschap, met onverwachte gasten. De grauwe klauwier bijvoorbeeld, een vogeltje met een haakbek en een zwart masker. Hij vangt kevers, sprinkhanen, libellen en muizen. Die spiest hij soms op doornstruiken. Voor de Vlaamse populatie is het gebied zo belangrijk dat de gemeente Bree de soort heeft geadopteerd. “En als je geluk hebt, kan je boomkijkers horen kwaken”, zegt Leo. “Die zijn met honderden teruggekeerd nu we geschikte poelen hebben gegraven.”

Van beton naar vogelparadijs

De Luysen heeft een heel ander karakter. Rond de vijvers is het een bedrijvigheid van jewelste. In de verte klinkt de roep van een roerdomp, laag en luid. Grauwe ganzen klieven door de lucht, terwijl een aalscholver het water in duikt. Met zeldzaamheden als woudaap, snor en buidelmee staat De Luysen bekend als een vogelparadijs. Het gebied zelf ziet er ongerept uit. Met in elkaar overstromende vijvers, rietkragen en wild begroeide oevers. Alsof de tijd hier heeft stilgestaan. Maar dat is schijn. De natuur heeft de tijd hier teruggenomen.

Rond 1870 besliste de overheid om de moerassen te ontginnen. De Abeek, die voordien een doorstroommoeras vormde van wel 1 km breed, werd ingegraven, het

water versneld afgevoerd via een kanaal. Het project mislukte grotendeels, maar het kwaad was geschied. De Abeek werd losgeknipt van de moerassen. En het hield daar niet bij op. “Nog niet heel lang geleden was De Luysen een recreatieoord, compleet met dancing, zwembad, en roeivijvers met betonnen wanden”, vertelt René Moors. “Heel het gebied was privé. En op het einde ook illegaal.” In 1996 besliste de gemeente Bree, onder leiding van toenmalig burgemeester Jaak Gabriëls, om samen met Natuurpunt De Luysen te kopen. Twee jaar later startte de Vlaamse Landmaatschappij met de inrichting. De betonnen vijvers werden afgebroken, het gebied opengesteld voor bezoekers en met Europese LIFE-steun werd de waterhuishouding zo aangepast dat de natuur alle kansen kreeg. Die heeft ze met beide handen gegrepen.

Burlende edelherten

De Luysen staat bekend om zeldzame vogels en libellen. Maar ook grote zoogdieren hebben het ontdekt. Er wonen reeën, bevers en everzwijnen. En verscholen in het gebied leven edelherten, afkomstig van ontsnapte exemplaren. “De enige vrije populatie in Vlaanderen”, zegt René. Afgelopen najaar zijn ze beginnen burlen. Roepend en vechtend probeerden de mannetjes de vrouwtjes te verleiden.

Binnenkort starten werken om de waterkwaliteit in het gebied nog te verbeteren. “Maar op termijn moet de Abeek bevrijd worden uit haar keurslijf, zodat heel de vallei opnieuw een breed overstromingsgebied wordt”, zegt René. “Het uitgestrekte moeras zal een landschap vormen zonder gelijke. Voor natuur én toerisme een unieke troef.”

Grootse plannen

Groots dromen over de toekomst van de streek, dat doet ook Frans Verstraeten, directeur van Limburgs Landschap, een zustervereniging van Natuurpunt. Hij is conservator van het Stamprooierbroek, dat met moerassen, bossen en graslanden naadloos aansluit bij De Luysen.

“De deelgebieden van het Kempenbroek in België en Nederland moeten uitgroeien tot één geheel,” zegt Frans. “Hoe dat moet gebeuren? Via de ruil van gronden tussen landbouw en natuur, en door het herstellen van de uitgestrekte moerassen.” Die droom is niet eens zo onhaalbaar. De zone is nog weinig bebouwd. Met een paar ingrepen kan je de valleien teruggeven aan de natuur. “De bevers doen de rest van het werk wel. Hier kunnen we echt bouwen aan wildernisnatuur, waar de mens nog amper moet ingrijpen.”

Klimaatbuffer

“Ook klimaat krijgt een belangrijke plaats in het Kempenbroek,” zegt Frans. Gestimuleerd door het Regionaal Landschap Kempen en Maasland hebben de veertig partners besloten om van het gebied een klimaatbuffer te maken, met veel moerassen. Die moeten als een spons water opnemen en geleidelijk weer vrijgeven. Tijdens natte perioden zal dat zorgen voor minder wateroverlast. In hete zomers geven ze water af aan de omgeving.

Mijn bezoek zit erop. Ik besluit om naar Hamont te fietsen om de trein te nemen, terug naar huis. Onderweg kom ik nog langs de Loozerheide en Ringselven. Ik zie nog zwanen, grazende oer-runderen en beversporen. En dat terwijl ik gewoon op de terugweg ben. Het is een droom die ik achterlaat. Maar wel één die elke dag weer een beetje meer uitkomt.

www.kempenbroek.eu

Even weg in wilde natuur

Wil jij het luxeprobleem ook ervaren? Zin om vele kilometers te wandelen, te fietsen en te genieten van ongerepte natuur? Dan is het Kempenbroek dé bestemming bij uitstek. Vakantie dichtbij, en tegelijk weg van de wereld.

Een ideale uitvalsbasis is Hotel Mussenburghof. Het is gelegen aan de rustgevende kanaaloever van de Zuid-Willemsvaart op 1 km van het centrum van de stad Bree. In de omgebouwde langgevelhoeve kunnen maximum 36 personen comfortabel overnachten. Na een heerlijke fietstocht kan je in de gezellige tuin genieten van een aperitief. Daarna is het tijd voor het avondmaal: een driegangenmenu, dagvers klaargemaakt door eigenaar-traiteur Jan Steensels.

Meer info en reservatie:

Hotel Mussenburghof, Brugstraat 76, 3960 Bree,
info@mussenburghof.be, 089-46 11 38
www.mussenburghof.be